

3. Alferov Ju. S. K voprosu o professiogramme sovetskogo uchitelja / Ju. S. Alferov, E. G. Osovskij // Voprosy psihologii. – 1971. – № 2. – S. 83–90.
 4. Shuman V. M. Formirovanie professional'no-pedagogicheskoi napravlenosti studentov / V. M. Shuman // Sovetskaja pedagogika, 1973. – № 3. – S. 75–84.
 5. Entsyklopediya osvity. – K. : Yurinkom Inter, 2008.
 6. Slastenin V. A. i dr. Pedagogika: ucheb. posobie / V. A. Slastenin, I. F. Isaev, E. N. Shijanov ; pod red. V. A. Slastenina. – M. : Izdatel'skij centr "Akademija", 2002.
 7. Kostyuk H. C. Navchal'no-vykhovny protses i psikhichny rozvytok osobystosti / H. C. Kostyuk. – K. : Rad. shk., 1989.

8. Kuz'mina N.V. Professionalizm dejatel'nosti prepodavatelja i mastera proizvodstvennogo obuchenija PTU / N. V. Kuz'mina. – M. : Vyssh. shk., 1989.
 9. Kuz'mina N. V. Predmet akmeologii / N. V. Kuz'mina. – 2-e izd., ispr. i dop. – SPb. : Politehnika, 2002.
 10. Bekh I. D. Vykhovannya osobystosti: U 2 kn. / I. D. Bekh. – K. : Lybid', 2003. – Kn. 1.
 11. Rogov E. I. Lichnost' uchitelja: teorija i praktika : uchebnoe posobie / E. I. Rogov. – Rostov/n/D. : Feniks, 1996.
 12. Pedahohichna maysternist' Khrestomatiya : navch. posib. / Uporyad. I. A. Zyazyun, N. H. Bazylevych, T. H. Dmytrenko ta in. – K. : Vyshcha shk., 2006.

Надійшла до редколегії 12.02.17

O. Dybasenyuk Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
 Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine

THE SPECIFICS OF THE STRUCTURE OF TEACHER'S PEDAGOGICAL ACTIVITY IN THE CONTEXT OF MODERN SCIENTIFIC APPROACHES

The article analyzes the specifics of the structure of teacher's pedagogical activity in the context of modern scientific approaches. In the framework of profession oriented approach the pedagogical activity is presented in the form of professional graphics being the wholeness of the requirements of the teaching profession to the person. From the position of a system oriented approach the pedagogical activity is outlined as a certain system with such common characteristics as: integrity, structure, relationship with the environment. Thus the individual of the pedagogical activity as a pedagogical system is the relationship of the structural and functional elements, subordinate to secondary school purposes. Activity approach to the teacher's personality determines the structure of his activities in the course of his professional formation and development. From the position of activity approach the pedagogical activity is distinguished by the unity of purpose, motives, actions (operations) and the result. It is in the professional activity that the complex process of personality formation is realized, involving a qualitative changes in the activity in which the personality represents a certain subject. Personality oriented approach is a methodological basis for promoting of the self-cognition, self-realization and development of the personality of the teacher and the students. In addition, the use of personality oriented methods helps to improve the motivation of the subjects of education, thus influencing their personal interests and characteristics. Another area of the research of the pedagogical activity is connected with the study of its levels and efficient characteristics: professionalism and the skills of the teacher.

Keywords: pedagogical activity, modern scientific approaches: profession oriented, system, activity, personality oriented approaches.

А. Дубасенюк, д-р пед. наук, проф.
 Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Житомир, Украина

ОСОБЕННОСТИ СТРУКТУРЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ НАУЧНЫХ ПОДХОДОВ

Проанализированы особенности структуры педагогической деятельности учителя в контексте современных научных подходов. В рамках профессиографического подхода педагогическая деятельность представлена в виде профессиограммы – совокупности требований, предъявляемых педагогической профессией к человеку; с позиции системного подхода – рассматривается как определенная система с такими характеристиками: целостность, структурированность, взаимосвязь со средой; с позиции деятельностного подхода – представляет единство цели, мотивов, действий, результата; личностно-ориентированный подход выступает методологической основой педагогической деятельности, способствующей процессам самопознания, самореализации и развития личности педагога и учащихся.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, современные научные подходы: профессиографический, системный, деятельностный, личностно-ориентированный.

Відомості про автора

Дубасенюк Олександра Антонівна – Україна, Київ, доктор педагогічних наук, професор, почесний академік НАПН України, академік АМСКП "Полісся", Житомирський державний університет імені Івана Франка

Контактна інформація: alexvoz@ukr.net

Дубасенюк Александра Антоновна – Украина, Киев, доктор педагогических наук, профессор, почетный академик НАПН Украины, академик АМСКП "Полесье", Житомирский государственный университет имени Ивана Франко

Контактная информация: alexvoz@ukr.net

Dubasenyuk Alexandra – Ukraine, Zhytomyr, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, honorary academician of NAPS of Ukraine, academician of OMSK "Polissia", Zhytomyr Ivan Franko State University

Contact information: alexvoz@ukr.net

УДК 37.013.3

М. Жиленко, канд. пед. наук, доц.
 Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

УЧІННЯ ЯК СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

Досліджено роль і місце учіння, як складової методології навчальної діяльності студента, її врахування для оптимізації підготовки фахівців в умовах переходу сучасного суспільства до проектно-технологічного типу організаційної культури. Проаналізовано підходи до організації учіння як діяльності особистості з виділенням у ній актів, що регулюються програмою і планом їхнього виконання відповідно з її цілями й потребами. Зазначено, що сучасна вища школа має готувати фахівців до проектної діяльності, яка передбачає здатність фахівця діяти в умовах невизначеності. Як варіант такої підготовки, проаналізовано можливості оволодіння студентами у процесі навчання діяльністю учіння.

Ключові слова: діяльність, учіння, продукт діяльності учіння, інтеріоризація, розгорненість, усвідомленість, тип організаційної культури, інформаційна ентропія.

Постановка проблеми. Протягом тривалого періоду часу діяльність, як суспільно-історичне явище, що відображає відносини людини та суспільства, індивіда й

інших людей є предметом вивчення таких наук як філософія, психологія, соціологія, політологія, психологія, педагогіка й ін. Інтерес до неї з боку дослідників має

міждисциплінарний характер і викликаний її особливим значенням для розвитку сучасного громадянського суспільства, змісту освіти, шляхів оволодіння її змістом.

У другій половині ХХ ст. світова спільнота вступила в нову фазу свого розвитку – постіндустріальну, що супроводжується змінами часового масштабу соціально-історичного прогресу. Світ стрімко змінюється. Політичні, економічні й соціальні відносини постійно трансформуються. Істотно зростає темп життєдіяльності людей. Відбувається ускладнення діяльності. Зміни набувають постійного характеру. Саме ці обставини надають особливої актуальності сучасним дослідженням діяльності, зокрема навчальної, у ході якої має відбуватися формування фахівця й особистості для сучасного суспільства.

У діалектико-матеріалістичній логіці діяльність вивчали К. Маркс, Є. В. Ільєнков, В. П. Іванов, М. С. Кветной, Ю. К. Плетніков, в ідеалістичній філософії – Г. В. Ф. Гегель, І. Кант, Ф. В. Шеллінг, Дж. Дьюї (філософський прагматизм), у психології – Л. С. Виготський, О. М. Леонтєв, П. Я. Гальперін, В. В. Давидов (культуро-історична концепція) [2].

Методологія вивчення діяльності у вітчизняній науці неодноразово переглядалась протягом декількох десятиліть. Домінування марксистсько-ленінської методології правомірно пов'язують із соціалістичним періодом розвитку суспільства. Саме в цей час отримує свій розвиток діяльнісний підхід до вивчення психіки людини. (С. Л. Рубінштейн). Його основними принципами стають: принципи розвитку й історизму; предметності; активності; інтерналізації-екстерналізації як механізмів засвоєння суспільно-історичного досвіду; єдності побудови зовнішньої та внутрішньої діяльності; системного аналізу психіки; залежності психічного відображення від місця об'єкта, що відображається у структурі діяльності [6, с. 84].

Тривалий час методологія розглядалась як вчення про методи діяльності. Сучасний етап у її дослідженні характеризується переходом до уявлень про методологію, як вчення про організацію діяльності. Організувати діяльність означає упорядкувати її в цілісну систему з чітко визначеними характеристиками, логічною структурою і процесом її здійснення вважає А. М. Новиков [8, с. 3–8].

Протягом усього періоду вивчення діяльності уявлення про неї поглиблювались, розширювались і уточнювались. В одних дослідників (Л. А. Карпенко, А. В. Петровський, М. Г. Ярошевський та інші) вона представлена як динамічна система взаємодій суб'єкта зі світом у процесі яких відбувається виникнення і втілення в об'єкті психічного образу й реалізації опосередкованих ним відношень суб'єкта в предметній діяльності [7, с. 84]. У інших (М. В. Гамезо та І. А. Домашенко) діяльність – специфічно людська, що регулюється свідомістю, активність, що породжується потребами і спрямована на сприйняття і перетворення зовнішнього світу й самої людини [1, с. 80]. На думку Є. А. Клімова активність і діяльність слід розрізняти, так як вказані поняття мають різне значення [5, с. 196–197]. В. В. Давидов вважає, що поняття діяльності фіксує специфіку суспільного життя людей, яке полягає в цілеспрямованому перетворенні об'єктивної природи і соціальної дійсності [2, с. 10].

Досліджуючи роль класичних університетів у сучасній системі освіти [3], ми прийшли до висновку, що перехід до технологічного суспільства, структурованого за принципом комунікативності і професійних відношень у межах проектно-технологічного типу організаційної культури вимагатиме підготовки фахівців, здатних створювати проекти, що будуть успішними в конкурентному середовищі. Із розвитком проектно-технологічного типу організаційної культури проекти і програми стають масовими й потребують підготовки фахівців, здатних їх обслуговува-

ти. Це має забезпечуватись здатністю до аналітичної діяльності, вимагає рівня трансформації теоретичних знань, продуктивного підходу до їхнього використання.

Для вирішення цих завдань необхідно з'ясувати, якою має бути сутність і зміст навчальної діяльності студента. Цим визначається *мета й завдання* нашої роботи.

Аналіз концепцій і досліджень із проблеми. У концепціях учіння виділяється ряд рівнів процесів дійсності: із фізичною, фізіологічною та психічною регуляцією. Якщо спробувати класифікувати відносно цих рівнів концепції учіння, то можна це зробити так. До нерегульованих процесів (природних механічних, фізичних) учіння належить в асоціативній і гештальт-концепціях. До процесів, що регулюються фізіологічно, належать концепції ортодоксального біхевіоризму й концепція Скіннера. Решта концепцій належить до психічного відображення, чуттєво-концептуального, соціалізованого на рівні діяльності.

Опис учіння як діяльності особистості з виділенням у ній актів, що регулюються програмою і планом їхнього виконання відповідно з цілями й потребами особистості відповідає нашому баченню сутності цього процесу.

Виклад основного матеріалу. Сутність процесу учіння важливо з'ясувати насамперед для навчання вмінню учитися. Формування такого вміння найповніше відповідає концепції підготовки фахівця для проектно-технологічного типу організаційної культури суспільства. Його формування передбачає опис учіння як процесу, що активно керується та здійснюється самим учнем. Щоб зробити це, треба відокремити саму діяльність учіння від діяльності, що засвоюються у процесі учіння. Ототожнення учіння з діями, що формуються в учінні, залишають без діяльнісного аналізу саме учіння, процес засвоєння, тому викладачі концентруються на аналізі предметних дій і описі їх як діяльності суб'єкта, а саме утворення цих діяльностей є змістом освітніх програм і навчальних планів. Однак для того, щоб сформувати вміння вчитися, учіння не може підмінитись описом діяльностей, що засвоюються в учінні, оскільки вміння вчитися та вміння вирішувати завдання в різних предметних галузях – це різні вміння [4]. Отже розуміння учіння як діяльності (що має свій об'єкт і предмет, компоненти, стадії) є важливою умовою вирішення практичної задачі – формування вміння вчитися.

Спробуємо визначити предмет і продукт діяльності учіння, її орієнтуючі, виконавчі й контрольні операції. У попередніх дослідженнях [3] нами були обґрунтовані положення про те, що перехід до технологічного суспільства, структурованого за принципом комунікативності і професійних відношень у межах проектно-технологічного типу організаційної культури вимагатиме підготовки фахівців, здатних створювати проекти. Жодна теорія, жодна професія не зможуть забезпечити для цього увесь технологічний цикл. Виникає питання, як готувати фахівців для професійної діяльності в межах проектно-технологічного суспільства. Якими особистісними характеристиками, професійними компетентностями вони мають володіти, а головне, як готувати їх до такої діяльності у вищому навчальному закладі. Щоб вирішити цю проблему нам треба чітко визначити предмет діяльності учіння. Для оптимізації процесу, змісту і результатів діяльності, включення їх до системи загального проекту, фахівець повинен володіти методологією діяльності на всіх рівнях: філософському, загальнонауковому, конкретно-науковому і технологічному. І оволодіти такою методологією випускник може тільки в діяльності. Отже, навчальна діяльність у вищому закладі освіти має будуватися як проектна [3]. Освітня програма підготовки у виші має бути проектом, метою

якого з одного боку є набуття випускниками компетентностей, передбачених майбутньою діяльністю, а з іншого – вона має характеризуватися як певна міра невизначеності (непорядкованості) системи, яка може мати різні витoki, а значить і потребувати невизначену кількість інформації. Таке явище в сучасній науці отримало назву ентропія. Таким чином, постає проблема організації такої навчальної роботи у виші, яка дасть можливість підготувати випускника, здатного до діяльності в умовах ентропії. Математичний сенс інформаційної ентропії – це логарифм числа доступних станів системи. І якщо стани системи (проекту) рівновірогідні і мають вірогідність p , тоді число станів $N = 1 / p$, а $\log N = \log (1 / p)$. У випадку різних вірогідностей станів P_i середньозважена величина

$$\text{Log}N = \sum_{i=1}^N P_i \log 1/P_i,$$

де N ефективна кількість станів. Отже, підготувати випускника до всіх можливих ситуацій нереально. Значить треба шукати інший шлях. І одним із можливих шляхів вирішення проблеми є підхід до учіння як діяльності особистості з виділенням у ній не просто компонентів, фаз, стадій і етапів, як у процесів, що не управляються з боку суб'єкта, що відбуваються з ним (у традиційній системі навчання задаються викладачем, навчальним планом ззовні), а як актив суб'єкта, що регулюються програмою і планом виконання цих актів відповідно до цілей і потреб особистості. Це дає можливість поліваріантності в учінні суб'єкта і робить структуру учіння повнішою й такою, що відповідає вимогам підготовки фахівця до ефективної діяльності та поведінки у професійно визначальних ситуаціях у межах проектно-технологічного типу організаційної структури суспільства.

Таким чином, ми від оволодіння змістом освіти у процесі навчання переходимо до навчання умінню вчитися. Формування такого уміння передбачає опис учіння як процесу, що активно управляється самим студентом, а для цього в нього повинно бути наявне відповідне орієнтування в учінні. Процес учіння як однієї з умов свого протікання має виконання дій, що засвоюються в учінні. Отже в ситуації навчання відбуваються два процеси: власне учіння й дія, що засвоюється в учінні. Обидва процеси взаємопов'язані, але не тотожні. Виконання дій, що засвоюється, полягає у перетворенні об'єкту певної конкретної предметної галузі дійсності (механічної, фізичної, хімічної, біологічної, соціальної), а процес засвоєння цієї дії в учінні полягає у перетворенні самого студента із суб'єкта, що не володіє цією дією, у суб'єкта, що оволодів нею. Отже викладач, науково-педагогічний працівник має володіти не лише тією діяльністю, яка засвоюється в навчанні та є змістом робочої програми навчальної дисципліни, а розуміти і вміти організувати процес учіння. У цьому випадку ми маємо на увазі, що діяльність учіння є тими самими предметами діяльності, спрямованими на перетворення конкретних об'єктів дійсності (реальних, або ідеальних), але такі, що здійснюються не з метою отримання конкретного продукту, а з метою придбання уміння здійснювати ці дії. Значить за змістом діяльність учіння й діяльності з перетворення конкретних предметів – це начебто однакові діяльності, різниця яких полягає лише в різниці цілей і мотивів виконання діяльності.

Насправді тут ми маємо справу з двома різними процесами. Учіння є гене́за предметних дій. У ньому може відбуватися повторне виконання предметної дії, що формується, але учіння, як гене́за предметної дії в

досвіді особистості є інший процес, відмінний від виконання дії і такий, що полягає в перетворенні самої дії, а не у перетворенні об'єктів у діях, що формуються. Тому при розумінні учіння, як діяльності саме в ньому, як особливій діяльності, мають виділятися свій власний предмет, продукт, операції, орієнтування. І вони не збігаються за змістом з аналогічними складовими предметної діяльності, що формується.

У зв'язку з тим, що в існуючій у нас системі освіти (і це підтверджує курсова і класно-урочна системи організації навчального процесу) не розрізняють діяльність учіння й діяльності, що засвоюються в учінні, у нас розповсюджена така термінологія, як "вивчення діяльності учіння педагогіці, філології, психології, соціології" в сенсі аналізу (по суті предметного й методичного) нормативного складу операцій із вирішення відповідних предметних задач.

Ототожнення учіння з діями, що формуються в учінні, залишає без діяльносного аналізу саме учіння, процес засвоєння, оскільки зусилля викладачів, науково-педагогічних працівників концентруються на аналізі предметних дій (педагогічних, соціологічних, філологічних, психологічних) і описі їх як діяльності суб'єкта. А саме засвоєння цих дій описується поетапно (розділи, модулі, теми). Історично склалося, що теорія пізнання, яка була основою системи освіти в нашій країні тривалий час і будувалась виключно на концепції діалектичного матеріалізму, що передбачає єдиний правильний шлях пізнання істини – від живого споглядання до абстрактного мислення і від нього до практики – не могла привести до іншого результату. Адже фактично навчання в нас відбувалось як рух від абстрактного мислення – до практики. А учіння, як діяльність, може сформуватися саме на етапах живого споглядання й абстрактного мислення.

Як наслідок, існуючі підходи не могли не позначитися на вітчизняних концепціях реформування системи освіти, бо вони не передбачають у своїй основі формування уміння вчитися. Для того, щоб ефективно вирішувати це завдання, учіння не може підмінятися діяльностями, що засвоюються в учінні, оскільки вміння учитися та вміння вирішувати задачі в різних предметних областях – це різні уміння. Для професійної діяльності в умовах, коли кількість доступних станів системи у процесі створення проектів визначається за формулою інформаційної ентропії Шеннона, діяльностей, що засвоюються в учінні недостатньо. Потрібно вміння вчитися безпосередньо в межах виконання кожного конкретного проекту.

Зрозуміло, що можна навчитися вирішувати завдання в різних галузях предметної діяльності та не вміти при цьому ефективно вчитися. Не менш очевидно також, що для формування вміння вчитися опису учіння лише через етапи і стадії, оскільки й опису його тільки в термінах компонентів діяльності без розкриття їхнього конкретного змісту стосовно діяльності учіння, також недостатньо. Тому якомога повний і досконалий опис учіння, як діяльності є важливою умовою формування уміння учитися. У сучасних концепціях опис учіння, як діяльності [4, с. 130–132] передбачає наявність предмету, продукту, виконавчі, орієнтовні й контрольні операції.

Із змістом предмета діяльності учіння виникає ситуація, коли той, хто навчається, працює з об'єктами і знаннями про них, що задаються в навчанні. Тому часто саме наявний досвід знань і дій вважається предметом діяльності учіння. Однак априорі предметом цієї діяльності є досвід суб'єкта, що перетворюється в учінні в напрямі доповнення його новими знаннями й уміннями з одночасним переструктуруванням за рахунок

включення перетворюваних нових знань і умінь до системи вже наявного досвіду. Свій досвід той, хто навчається, змінює опосередковано через роботу з об'єктами і знаннями, тобто наявний досвід і знання виступають засобами діяльності учіння та зміни досвіду суб'єкта. Отже, оволодіння процесом учіння дасть змогу випускнику створювати проекти, включатися в них на будь-якому етапі, як цього вимагає проектно-технологічний тип організаційної культури суспільства. Засвоєний досвід учіння дасть можливість випускнику у професійній діяльності діяти, як в умовах навчання при засвоєнні нового матеріалу: порівнювати із засвоєним раніше; зв'язувати з ним; перебудовувати його. Знання, що раніше давались у навчанні, а тепер отримуються самостійно у професійній діяльності, допомагають вибудувати нові знання й дії у своєму досвіді, змінити попередній досвід і саме вони стають засобом його зміни.

Оскільки учіння – зміна суб'єкта діяльності, його перетворення з такого, що не володіє певними компетентностями, можливостями, здатностями в такого що оволодів ними, то діяльність учіння може бути зрозуміла як діяльність із самозмінення, саморозвитку та її предметом може розглядатися досвід самих учнів, студентів, який перетворюється в учінні шляхом присвоєння елементів соціального досвіду. Відкритий "створений" фрагмент досвіду і змінення за рахунок цього попереднього досвіду того, хто навчається (а в перспективі вирішує професійні завдання в невизначених умовах) власне і є продуктом діяльності учіння.

Досвід того, хто навчається, як предмет і продукт діяльності учіння є знання про об'єкти дійсності, дії й операції перетворення цих об'єктів при вирішенні різних практичних, наукових, а згодом і професійних завдань. При такому підході до оволодіння діяльністю учіння знання суб'єкта про об'єкти діяльності характеризуються низкою властивостей: предметною віднесеністю їхнього змісту (про природу, суспільство, мислення), аспектною віднесеністю змісту (про властивості, функції, структуру), логічними властивостями (чуттєві, або концептуальні знання, факти, закони, гіпотези, теорії), повнотою, ступенем узагальненості, системності та систематичності, суттєвості, формою репрезентативності (образи, моделі, мовні, мисленнєві конструкції, природні або штучні символи) а також мірою їхньої засвоєності, тобто ступенем інтеріоризованості та готовності до використання, розгорненості й усвідомленості, міцності і стійкості до забування.

Знання про дії, так само, як і знання про об'єкти діяльності, можуть бути знаннями різної повноти, узагальненості, систематичності тощо. Ці ж властивості характеризують і такий компонент досвіду суб'єкта, як умінь виконувати дії, які можуть мати різний ступінь повноти операцій, узагальненості, швидкості і правильності виконання.

Діяльність учіння має характеризуватися рядом виконавчих дій і операцій різних рівнів у ієрархії цієї діяльності. Спочатку це мають бути виконавчі навчальні дії першого рівня за допомогою яких має перетворюватися картина ззовні завданих знань, умов і дій у засвоєнні студентами знання і дії. Їх можна визначити як такі, що спрямовані на з'ясування змісту навчального матеріалу, його відпрацювання, засвоєння.

Другий рівень виконавчих навчальних дій утворює діяльність відпрацювання й засвоєння навчального матеріалу, основне завдання якої полягає в забезпеченні переходу від з'ясування матеріалу (процедури, технології, способу) до оволодіння ним, тобто до здатності

його відтворювати, застосовувати в діяльності, що засвоюється, і переносити на нову ситуацію.

Ще раз наголошуємо, що досягнутий суб'єктом рівень оволодіння навчальним матеріалом (продукт діяльності учіння) може описуватися через такі характеристики знань і дій, як ступінь їхньої інтеріоризованості, розгорненості, усвідомленості. Відтак основний зміст їхнього відпрацювання й засвоєння полягатиме у змінненні засвоєваних дій за вказаними параметрами. Яким чином можна відслідковувати й контролювати ці процеси? Як варіант, це можуть бути прийоми, які забезпечують вихід на вищий рівень узагальнення. Наприклад, групування, класифікації, кодування, схематизації, графічне й образне моделювання, включення матеріалу в раніше засвоєні узагальнені знання та дії.

Здійснення діяльності учіння, виконавчих дій і операцій, так само, як і будь-якої іншої діяльності, передбачає наявність у суб'єкта програми цієї діяльності, тобто знань про властивості предмета діяльності, склад і порядок здійснення актів перетворення. Ці знання включають відомості про узагальнені характеристики спеціальних знань і дій і умовах їхніх змін під час засвоєння, а також про те, як мають виконуватись навчальні дії опанування засвоєного матеріалу, і його відпрацювання. Зазначені знання породжуються (створюються, виникають) в орієнтовних, (пошукових) навчальних діях і операціях, найповніший склад яких має місце при цілеспрямованому навчанні учінню, коли той, хто навчається з'ясовує (вчиться розуміти, інтеріоризує) знання про структуру і зміст діяльності учіння. А саме таку процедуру й послідовність ми можемо спостерігати при вирішенні завдань у межах реалізації проекту.

Висновки: 1. При здійсненні процесу учіння виконуються власне навчальні виконавчі, орієнтовні й контрольні операції у їхньому специфічному складі і змісті, а також предметні дії, що засвоюються з їхніми виконавчими, орієнтовними й контрольними операціями та своїм складом. У підсумку вся ситуація учіння стає процесом, у якому відбувається чергування та паралельно здійснюються компоненти дій, що засвоюються в учінні, і компоненти власне навчальних дій (дій учіння). Розрізняти ці процеси необхідно для адекватності аналізу діяльності учіння та для оволодіння діями учіння.

2. Пропонуючи майбутнім фахівцям освітні програми в межах курсової системи, треба створювати умови для продуктивного навчання, на основі внутрішніх мотивів навчальної діяльності, орієнтуючи їх на майбутню професійну діяльність в умовах проектно-технологічного типу організаційної культури суспільства, що, як було показано вище, передбачає професійну діяльність в умовах невизначеності.

3. Одним із напрямів подолання цього протиріччя є створення умов у навчальному процесі для оволодіння студентами діяльністю учіння, що дає нам можливість виходити на рівень формування здатностей до свідомого використання знань, умінь, навичок, включення їх в уже засвоєні дії, перенесення на нову ситуацію. Саме здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, умінь, цінності, інші особисті якості в Національній рамці кваліфікацій визначається як компетентність/компетентності.

4. У психологічному плані засвоєння діяльності учіння формує впевненість у позитивному вирішенні будь-якої ситуації, а значить готує особистість психологічно до діяльності й поведінки у професійно визначальних ситуаціях в умовах ентропії.

Список використаних джерел

1. Гамезо М. В. Атлас по психологии / М. В. Гамезо, И. А. Домашенко : информ.-метод. пособие к курсу "Психология человека". – М. : Педагогическое общество России, 2003.
2. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения / В. В. Давыдов. – М. : ИНТОР, 1996.
3. Жиленко М. В. Роль класичних університетів в сучасній системі освіти / М. В. Жиленко // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – Педагогіка. – 2015. – № 1. – С. 25–28.
4. Ильясов И. И. Структура процесса учения : монография / И. И. Ильясов. – М. : МГУ, 1985.
5. Климов Е. А. Психология профессионала / Е. А. Климов. – М. : Институт практической психологии ; Воронеж : НПО "МОДЭК", 1996.
6. Кондрашов В. А. Новейший философский словарь / В. А. Кондрашов, Д. А. Чекалов, В. Н. Копорулина ; под общ. ред. А. П. Ярещенко. – 2-е изд. – Ростов-н/Д. : Феникс, 2006.
7. Краткий психологический словарь / Сост. Л. А. Карпенко ; под ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – М. : Политиздат, 1985.
8. Новиков А. М. Методология учебной деятельности / А. М. Новиков. – М. : Изд-во "Эгвес", 2005.

References

1. Hamezo M. V. Atlas po psykholohyy / M. V. Hamezo, Y. A. Domashenko : Ynform.-metod. posobyе k kursu "Psykholohyyа cheloveka". – M. : Pedahohycheskoe obshchestvo Rossyy, 2003.
2. Davydov V. V. Teoryya razvyvayushcheho obuchenyya / V. V. Davydov. – M. : YNTOR, 1996.
3. Zhylenko M.V. Rol' klasychnykh univertsytetiv v suchasniy systemi osvity / M.V. Zhylenko // Visnyk Kyivskoho natsional'noho univertsytetu imeni Tarasa Shevchenka. – Pedahohika. – 2015. – № 1. – S. 25–28.
4. Yl'yasov Y. Y. Struktura protsessа uchenyya: monohrafyya / Y. Y. Yl'yasov. – M. : MHU, 1985.
5. Klymov E. A. Psykholohyyа professyonalа / E. A. Klymov. – M. : Ynstytut praktycheskoy psykholohyy ; Voronezh : NPO "MODЭК", 1996.
6. Kondrashov V. A. Noveyshyy fylosofskyy slovar' / V. A. Kondrashov, D. A. Chekalov, V. N. Koporulyna ; pod obshch. red. A. P. Yareshchenko. – Yzd. 2-e. – Rostov-n/D. : Fenyks, 2006.
7. Kratkyy psykholohycheskyy slovar' / Sost. L. A. Karpenko ; pod red. A. V. Petrovskoho, M. H. Yaroshevskoho. – M. : Polytyzdat, 1985.
8. Novykov A. M. Metodolohyyа uchebnoy deyatelnosti / A. M. Novykov. – M. : Yzdatel'stvo "Эhves", 2005.

Надійшла до редколегії 22.03.17

N. Zhylenko, PhD, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LEARNING AS A PART OF STUDENT'S ACTIVITY IN MODERN EDUCATIONAL SYSTEM

The article describe the research of the role and place of learning as a component of the methodology of the student's studying activity, its considering for optimizing the preparation of professionals in the conditions of modern society. The main approaches to the organization of learning is analyzed in the article, as an activity of the individual with the sharing out the acts in it, which are regulated by the program and the plan of their implementation in accordance with its goals and needs. It notes that the modern higher school has to prepare professionals for project activities, which provides to ability of specialist's to function in conditions of uncertainty. As a variation of such preparation, the possibilities of acquirement of learning abilities by students in the educational process were analyzed. Creation of the conditions for this allows reaching the level of the formation of capacities for the conscious use of knowledge, abilities and skills, their inclusion in the assimilation of action, transfer to a new situation. This will allow graduates to successfully function in the future in conditions of entropy. Implementation of the learning activity, executive actions and operations, as well as of any other activity, presupposes the subject of the program of this activity, knowledge about the properties of the subject of activity, the composition and procedure for the implementation of the transformation acts. This knowledge includes information about the generalized characteristics of special knowledge and actions in the conditions under which they change during assimilation, as well as how the learning activities of assimilation of the material which is necessary, and its work out. The specified knowledge were generated (created, arisen) in orienting, (searching) learning activities and operations, the most complete composition of which takes place in the purposeful teaching of the learning, when the student finds out (learns to understand, internalizes) knowledge about the structure and content of the activity of the learning. Exactly this procedure and sequence we can observe in solving problems in the framework of professional activity in the project and technological type of the organizational structure of society. Keywords: theory of productive education, professional competence, levels of methodology of activity, individual educational project, type of organizational culture.

Key words: activity, learning, the product of learning activity, interiorization, unfolding, awareness, type of organizational culture, informational entropy.

N. Жиленко, канд. пед. наук, доц.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

УЧЕНИЕ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СТУДЕНТА В СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Исследованы роль и место учения, как составляющей методологии учебной деятельности студента, ее учет для оптимизации подготовки специалистов в условиях перехода современного общества к проектно-технологическому типу организационной культуры. Проанализованы подходы к организации учения как деятельности личности с выделением в ней актов, регулируемых программой и планом их выполнения в соответствии с ее целями и потребностями. Показано, что современная высшая школа должна готовить специалистов к проектной деятельности, которая предусматривает возможность специалиста действовать в условиях неопределенности. Как вариант такой подготовки, исследованы возможности овладения студентами в процессе обучения деятельностью учения.

Ключевые слова: деятельность, учение, продукт деятельности учения, интериоризация, развернутость, осознанность, тип организационной культуры, информационная энтропия.

Відомості про автора

Жиленко Микола Володимирович – Україна, Київ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Контактна інформація: +38-067 456 18 23, E-mail: colonel55@ukr.net.

Жиленко Николай Владимирович – Украина, Киев, кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Контактная информация: +38-067 456 18 23, E-mail: colonel55@ukr.net.

Zhylenko Nikolay – Ukraine, Kyiv, Associate Professor, PhD, Associate Professor of Pedagogy Department at Taras Shevchenko National University of Kyiv

Contact Information: +38-067 456 18 23, E-mail: colonel55@ukr.net.